

**การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยว
ชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช***

**COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT OF
COMMUNITY TOURISM NETWORK THA SAMET SUB-DISTRICT,
CHA-UAT DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE**

สุจารี อุปลา*, นิชารีย์ ปรีชา, ไพรัตน์ ฉิมหาด

Sujaree Uppala*, Nicharee Preecha, Pairat Chimhad

สาขาวิชาการพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Social development branch, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: sujaree2537@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชและ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เสนอให้ใช้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด จำนวน 355 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน การวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้เทคนิคเชิงพรรณนา เชิงปริมาณใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลด พบว่า ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมา ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.59$) ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.10$) และด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน ($\bar{X} = 3.83$) ส่วนด้านการสร้างความเข้มแข็งและการแบ่งปัน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.49$) 2) ข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด พบว่า ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จัดพื้นที่จำหน่ายสินค้าและบริการให้สวยงามน่าสนใจพร้อมการตลาดออนไลน์ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของคนในชุมชนและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง วางกฎระเบียบเพื่อดูแลพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: การพัฒนาการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, เครือข่ายการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร

Abstract

This research article aims to: 1) study the development of community-based tourism within the agricultural tourism network in Tha Samet Sub-district, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province, and 2) examine recommendations for the development of community-based tourism in the same area. The study employed a mixed-methods approach. For the quantitative aspect, data were collected using questionnaires with a sample group of 355 local residents of Tha Samet Sub-district. For the qualitative aspect, structured interviews were conducted with 25 key informants. Qualitative data were analyzed using descriptive techniques, while quantitative data were analyzed using statistics including percentage, mean ($\bar{x}$), and standard deviation (S.D.). The results revealed that the overall development of community-based tourism in the agricultural tourism network of Tha Samet Sub-district was rated at a high level ($\bar{x} = 4.14$). When considering each aspect in descending order of mean scores, the highest was the creation of learning spaces ($\bar{x} = 4.70$), followed by natural and cultural resources ($\bar{x} = 4.59$), tourism site management ($\bar{x} = 4.10$), and community income generation ($\bar{x} = 3.83$). The lowest-rated aspect was community empowerment and benefit-sharing ($\bar{x} = 3.49$). Recommendations for developing community-based tourism in Tha Samet Sub-district include integrating modern technology in tourism management, designing attractive product and service areas supported by online marketing, fostering a sense of collective ownership and equitable benefit-sharing among community members, promoting continuous learning, and establishing regulations to protect and restore natural and cultural resources for long-term sustainability.

Keywords: Tourism Development, Community-Based Tourism, Tourism Networks, Agricultural Community Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทย และยังเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้แก่เศรษฐกิจของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย 2.99 ล้านล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 18 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และก่อให้เกิดการจ้างงาน 8.3 ล้านตำแหน่ง ในปี 2562 อีกทั้งยังมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยระหว่างปี 2558– 2562 รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.3 ต่อปี ทั้งนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ปี 2563 ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับการหดตัวอย่างรุนแรงของเศรษฐกิจการท่องเที่ยว โดยรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงถึงร้อยละ 71 จากปี 2562 เหลือเพียง 0.79 ล้านล้านบาท ในปี 2563 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2550)

เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งสร้างพลังให้ชุมชน โดยให้อำนาจแก่ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวได้บริหารจัดการ ดำเนินงาน นำเสนอประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิต อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม และส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นประโยชน์ร่วมกัน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน รวมถึงเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม (เมษ์ธาวิณ พลโยธี และคณะ, 2565)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคบริการแม้จะเป็นจังหวัดที่เป็นเมืองรองของการท่องเที่ยว แต่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2563 เป็นอันดับที่ 2 ของเมืองรองทั้งประเทศ และจากสถานการณ์ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยตั้งแต่ปี 2563 ยังอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การท่องเที่ยวทั่วโลกและการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการหยุดชะงัก และอาจส่งผลทำให้รูปแบบของตลาดการท่องเที่ยวต้องเปลี่ยนแปลงไปในระยะยาว (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2565) เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช และได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) โดยเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด เป็นการจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวที่บูรณาการจัดระเบียบการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มหัตถกรรมท้องถิ่น และกลุ่มผู้มีความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดเข้ามาดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนและกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่สามารถก่อให้เกิดการสร้างรายได้จากการเปิดให้บริการให้ความรู้และจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรและงานหัตถกรรมท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ตั้งแต่มีการจัดตั้งในปี พ.ศ.2563 จนถึงปัจจุบันมีการพัฒนาไปในทิศทางดีจากการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ แต่ก็ยังคงมีหลายอุปสรรคในหลายๆด้าน ทั้งด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน ด้านการสร้างเสริมความเข้มแข็งและการแบ่งปัน ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ ที่ยังคงต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม

ด้วยเหตุนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมเป็นไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต จึงนำมาสู่การวิจัย “การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร นำไปสู่การท่องเที่ยวที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรมอย่างสมดุลมากขึ้น และเพื่อนำผลความรู้จากการวิจัยที่ได้มาพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีความก้าวหน้ามั่นคงตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (สงครี ชมภูวงศ์, 2554) ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไปยังประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูล ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 355 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแก่ประชาชนในตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม มีค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.932 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน และสถานภาพ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 3) ด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน 4) ด้านการสร้างความเข้มแข็งและการแบ่งปัน 5) ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการศึกษาตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 กลุ่ม จำแนกดังนี้ 1) กลุ่มผู้บริหาร ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด จำนวน 1 คน 2) กลุ่มสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด จำนวน 7 คน 3) กลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 6 คน 4) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน 5) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 3 คน รวม 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อคำถามโดยละเอียดตามที่ได้จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้ว 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวเองตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ 3) ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

เพื่อปรึกษาในการร่างแบบสัมภาษณ์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) 5) นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้เพื่อความเที่ยงตรงและถูกต้อง 6) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจความถูกต้องของเนื้อหา นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้ และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยรวบรวมคำตอบและข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอลือชัย จังหวัดนครราชสีมา” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอลือชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด

(n=355)

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด		ระดับการส่งเสริม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	4.10	0.37	มาก
2.	ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม	4.59	0.21	มากที่สุด
3.	ด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน	3.83	0.40	มาก
4.	ด้านการสร้างความเข้มแข็งและการแบ่งปัน	3.49	0.51	ปานกลาง
5.	ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้	4.70	0.35	มากที่สุด
รวม		4.14	0.25	มาก

จากตาราง พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอลือชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$), (S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$), (S.D. = 0.35) และด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.59$), (S.D. = 0.21) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.10$), (S.D. = 0.37) และด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน ($\bar{X} = 3.83$), (S.D. = 0.40) ส่วนด้านการสร้างความเข้มแข็งและการแบ่งปัน มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.49$), (S.D. = 0.51) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอลือชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

2.1 การนำสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะทำให้การจัดการมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

2.2 การวางกฎกติกา ระเบียบที่ช่วยให้การใช้และดูแล พื้นฟูรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

2.3 การจัดพื้นที่การจำหน่ายสินค้าและบริการที่มีรูปแบบที่สวยงาม น่าสนใจ ซึ่งจะช่วยดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมชุมชน และก่อให้เกิดการสร้างรายได้และการหมุนเวียนเศรษฐกิจภายในชุมชนที่มากขึ้น และควรศึกษาช่องทางการประชาสัมพันธ์และการทำการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ ที่มีความสอดคล้องกับสังคมปัจจุบันที่ผู้คนให้ความสนใจในการศึกษาข้อมูลและซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น

2.4 การสร้างอัตลักษณ์ร่วมของชุมชน เพื่อเป็นเป้าประสงค์เดียวกันในการดำเนินการของคนในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือควรจัดให้มีสหกรณ์หรือกองทุนเพื่อสร้างจุดศูนย์รวมของความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของสมาชิกในชุมชน และเพื่อให้เกิดการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเสมอภาค เพื่อให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น

2.5 การจัดพื้นที่การเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกมิติ ทุกช่วงเวลาที่จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเข้าใจวิถีชุมชนได้มากยิ่งขึ้น และจัดให้มีสถานที่รับรองนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ที่จัดสรรให้นักท่องเที่ยว และควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้มีความรู้และวิทยาการที่ก้าวหน้าทันสมัยอยู่เสมอ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด เป็นพื้นที่ที่มีการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ทางด้านการเกษตรและวิถีชุมชน อีกทั้งมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจ แต่อย่างไรแล้วการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีการพัฒนาในทุกด้านไปพร้อมกัน ชุมชนจะต้องเกิดการมีรายได้ เกิดการสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน มีการกระจายรายได้ให้แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนจะต้องมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน ชุมชนต้องมีการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพความสวยงามแบบดั้งเดิมให้ได้มากที่สุด และเกิดผลกระทบต่อนโยบายธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนน้อยที่สุด การใช้สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและสินค้าเป็นเอกลักษณ์ที่ใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว พร้อมกับการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้ก้าวหน้าทันสมัยใหม่ เกิดการดำเนินงานและการประชาสัมพันธ์ การทำการตลาดที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงพล ร่มใหม่ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านเทคโนโลยี

ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์การท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2563 - 2564 ของพื้นที่ทั้งสองแห่งพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามา มีปริมาณลดลงกว่าเดิมเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 2) สถานการณ์และทิศทางการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวมีการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่อยู่บน software application ต่าง ๆ การโปรโมทการนำเสนอจองห้องพักผ่านช่องทางเดียวของเฟสบุ๊ค การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวต่างๆของนักท่องเที่ยว จากการวิจัยพบว่าการจัดการหรือพัฒนาการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับการท่องเที่ยวจะอยู่ในรูปแบบของช่องทางที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความพร้อมในการเข้าถึงของแต่ละชุมชน และความสามารถในการทำความเข้าใจในการใช้งานของ Software Application นั้น ๆ 3) การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านจัดการบนแพลตฟอร์ม AI 4) การสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ (ทรงพล รวมใหม่, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาศพล ลกขสุวรรณ (คำแสน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านพื้นที่ มีพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ สถานที่จอดรถ ป้ายบอกเส้นทางการท่องเที่ยว จัดทำป้ายเข้าหมู่บ้าน ป้ายบอกจุดแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ตามความจำเป็นและเหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค เช่น ระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า ห้องน้ำ และการจัดการขยะในชุมชน 2) ด้านการจัดการ มีการวางแผนพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มาตรการรักษาความปลอดภัยและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว จัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่หลากหลาย จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวในระดับตำบล จัดระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ตในชุมชน จัดหาและจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และโฮมสเตย์ ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 3) ด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก จัดเจ้าหน้าที่ให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และโฮมสเตย์ ให้ความรู้เรื่องสุขอนามัย การจัดการขยะในชุมชน การศึกษาดูงาน การร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าแก่นักเรียน และอบรมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและทักษะด้านเทคโนโลยีแก่ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้อง (พระครูใบฎีกาศพล ลกขสุวรรณ (คำแสน), 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) , (S.D. = 0.515) การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยาต้องพัฒนาใน 6 มิติดังนี้ 1) ด้านการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการเสริมทักษะบุคลากรในพื้นที่ 3) ด้านประสิทธิภาพการท่องเที่ยว 4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 5) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว 6) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือบทบาทการบริหารจัดการของภาครัฐและเอกชนประกอบด้วย มีการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การแก้ไขและปรับปรุง ด้านความชัดเจนของเจ้าภาพ ด้านกฎหมายและการจัดระเบียบ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านการสร้างเครือข่าย และต้องมีการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมให้ทุกคนเข้ามามีส่วนรวมด้วย (ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร, 2562)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยแปดผล อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ ทั้งนี้ก็ปรายผลได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร ตำบลท่าเสม็ด อำเภอ

ชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการสร้างกิจกรรมที่สามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึกเรื่อง การอนุรักษ์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายให้เกิดความรักความหวงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต หัตถกรรม และภูมิปัญญาต่างๆ ของชุมชนให้คง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระปลัดกิตติธัช สีลานุโลโม (กุลระวัง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต้นน้ำกลาย ของหมู่บ้านพัฒนา จังหวัดนครศรีธรรมราช บนฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ผลวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) ส่วนด้านการ บริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยสุด ($\bar{X} = 4.32$) (พระปลัดกิตติธัช สีลานุโลโม (กุลระวัง), 2564) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กชมน วงศ์คำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกะปง จังหวัดมหาสารคาม ชุมชนมี ความพร้อม ความต้องการ และมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม และผลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$), (S.D. = 0.63) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านทรัพยากรธรรมชาติ และ วัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.38$), (S.D. = 0.65) รองลงมาได้แก่ ด้านองค์กรชุมชน ($\bar{X} = 4.32$), (S.D. = 0.71) ด้านการ จัดการ ($\bar{X} = 4.26$), (S.D. = 0.67) และด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.20$), (S.D. = 0.75) ตามลำดับ (กชมน วงศ์คำ, 2562)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยแปดผล อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยแปดผล อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการสร้าง ความเข้มแข็งและการแบ่งปัน ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการ ท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร ตำบลท่าเสม็ด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา มีความเข้มแข็งของชุมชน ที่เกิด จากการให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่ร่วมกันการวางแผนไปจนถึงการรับผลประโยชน์ แต่ยังคง การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน ซึ่งอาจสร้างการมีส่วนร่วมผ่านการเป็นเจ้าของร่วมโดยการ จัดตั้งสหกรณ์หรือกองทุน ที่ทุกคนในชุมชนสามารถลงทุนและรับผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งบท สัมภาษณ์ของ นัยเนตร ขาวงาม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนมากที่สุดคือ ด้านวัฒนธรรม/วิถี ชีวิต (ร้อยละ 34.40) มีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับดี ($\bar{X} = 3.78$), (S.D. = 0.77) และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.93$), (S.D. = 0.69) (นัยเนตร ขาวงาม, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธธาวิณ พลโยธี และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาที่ชุมชนควรพัฒนา มีหลายองค์ประกอบ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ควรพัฒนาการกระจายรายได้ของคนในชุมชน พัฒนาด้านข้อมูลข่าวสารในการ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาการบริการ

นักท่องเที่ยวทั้งด้านร้านอาหาร ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก รวมไปถึงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ชุมชนควรพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวให้หลากหลายและน่าสนใจ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ ของชุมชน นอกจากนี้ชุมชนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมวางแผนการ บริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของตนเอง และชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือใน การวางแผนและการดำเนิน กิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมชุมชนให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานได้เพื่อเพิ่ม ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว (เมษธาวิณ พลโยธี และคณะ, 2565)

แนวทางข้อเสนอแนะที่ได้มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลท่าเสม็ด ทั้งใน มิติของการอนุรักษ์ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การสร้างรายได้ให้กับชุมชน และการส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่น อย่างแท้จริง หากมีการดำเนินงานตามแนวทางเหล่านี้ จะสามารถพัฒนาให้ตำบลท่าเสม็ดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีคุณค่า และยั่งยืนในระยะยาว

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลท่าเสม็ด จังหวัด นครศรีธรรมราช มุ่งเน้นการจัดการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนอย่างทั่วถึงและยั่งยืน การจัดการใช้หลักบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคน การอำนวยความสะดวก และการควบคุม โดยใช้ทรัพยากร 8 ด้าน เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และเวลา มีการกำหนดกฎระเบียบร่วมกัน และพัฒนาใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหาร แหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากร การสร้างรายได้ การสร้างความเข้มแข็ง และการจัดพื้นที่การเรียนรู้ มีการ ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการ การตลาด และ การประชาสัมพันธ์ โดยเน้นความยั่งยืน ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ธรรมชาติ และนักท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอ ชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เครือข่ายควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควบคู่กับการวางกฎระเบียบในการดูแลโดยอาศัยอำนาจและ ความร่วมมือจากผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือหน่วยงานของภาครัฐ เครือข่ายและสมาชิกทุกคนในชุมชน ร่วมถึงนักท่องเที่ยวต้องร่วมกันฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ในด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน เครือข่ายควรมีการจัดพื้นที่จำหน่ายสินค้าและบริการให้สวยงามน่าสนใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและควรศึกษา ช่องทางประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค ในส่วนของด้านการสร้างความเข้มแข็ง และการแบ่งปันนั้น เครือข่ายและสมาชิกในชุมชน รวมไปถึงผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐ ควรสร้างอัต ลักษณ์ร่วมหรือจัดตั้งสหกรณ์เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม และในด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวผ่านพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสม และส่งเสริมให้สมาชิก ชุมชนพัฒนาความรู้ต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กชธมน วงศ์คำ. (2562). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทรงพล รวมใหม่. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นัยเนตร ขาวงาม. (2565). แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พระครูใบฎีกาทศพล ลกขสุวรรณ (คำแสน). (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดกิตติธัช สีลานุโลม (กุลระวัง). (2564). การพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้นน้ำกลายของหมู่บ้านพัฒนา จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เมธธาวิณ พลโยธี และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 18(1), 1-25.
- ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร. (2562). รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2565). แผนพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2565-2570. เรียกใช้เมื่อ 28 สิงหาคม 2566 จาก https://nakhonsi.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=769
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). เรียกใช้เมื่อ 30 สิงหาคม 2566 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2550). คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 31 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.dot.go.th/ebooks/ebooks-view/321>